

SSZAVA

A MAGYARORSZÁGI SZOCIÁLDEMOKRATA PÁRT
KÖZPONTI KÖZLÖNYE.

Megjelenik hétfő kivételével minden nap.

SZERKESZTŐSÉG: VIII., CONTI-UTCA 4.
(Telefon: József 3-29 és József 3-30.)

KIADÓHIVATAL: VIII., CONTI-UTCA 4. SZ.
(Telefon: József 3-31 és József 3-32.)

Novellák az országgyűlési és a törvény- hatósági választásokról.

Folyó hó 19-én a kormány, egyéb törvényjavaslatok között, két novellát (törvénymódosítást) szándékozik a képviselőház elé terjeszteni: az egyikkel a mostani képviselőház mandátumát meg akarja egy évvel hosszabbítani, a másikban pedig azt akarja kimondatni, hogy az esedékes törvényhatósági képviselőválasztásokat — a háborus viszonyokra való tekintet nélkül — meg kell tartani, még pedig a régi választójog és az 1914. évi választói névjegyzék alapján.

Mi, mint a tárgyilagos és beható bírálat hívei, nagyon sajnáljuk, hogy hozzánk nem juttatták el a két javaslat hiteles szövegét és indokolását, mert így kénytelenek vagyunk a közrebocsátott, meglehetősen zavaros ismertetések alapján hozzászólni ehhez a két fontos kérdéshez. De hozzá kell szólnunk haiaadéktalanul, föl kell emelnünk szavunkat a tervezett szörnyűségek ellen a lehető legnyomatékosabban.

I. Az általános képviselőválasztások elhalasztása.

Ez évi június 21-én lejár a mostani képviselőház ötéves mandátuma. A kormány most azt javasolja, hogy hosszabbítsák meg a mandátum tartama egy esztendővel, vagyis 1916. évi június 21-ig.

Ezzel a javaslattal a kormány általános követelésnek tesz eleget... tökéletlenül, senkit meg nem nyugtató módon.

Általános követelés, — amelyet mi a háboru kitörése óta hangoztattunk — hogy a háborus időben általános képviselőválasztás ne legyen, általában a háborus időben összeállított választói névjegyzék alapján ne legyen választás, sőt, tovább menve: a mostani választójog alapján ne legyen választás. A követelés megokolása ez volt: Amíg a háboru és a vele járó kivételes állapot teljesen el nem mult, addig a választás nem lehet a szavazásra jogosultak igazi akaratának kifejezése, egyrészt, mert a választók távol vannak lakóhelyüktől, másrészt mert hiányzik az agitáció szabadsága. Továbbá: az 1915-ös választói névjegyzéket részben már a mozgósítás elrendelése utáni időben állították össze és így abba a jogosultak nagy része nem kerülhetett bele, annál kevésbé, mert a törvényes reklamációk idején az illetők már a harctéren voltak. Végül: Ez után a háboru után, amelyben *mindenki* a legnagyobb állampolgári kötelességeket teljesíti, nem lehet többé semmiféle ürügy alatt sem kizárni a polgárok százezreit a politikai jogokból, tehát új vá-

lasztást már csak új, demokratikus választójog alapján szabad tartani.

Ezekből pedig az következik, hogy a választást nem *egy* évre, hanem arra az időre kell elhalasztani, amikor megszűntek a szabad választás akadályai. A háboruval járó kivételes állapotok megszűnése után még *legalább hat hónapnak* kell eltelni, hogy szabad választásról lehessen szó. Lehet, hogy a háboru most már hamar elmulik, a kivételes állapotok hamar megszűnnek; minek akkor egy évig várni? De az is lehet, hogy még jövő júniusban is meglesznek a kivételes állapotok; mit érünk akkor az egy évi halasztással?

A kormánynak tehát ugy kellene módosítani javaslatát, hogy a mostani képviselőház mandátuma meghosszabbíttatik addig, amíg be nem következhetik a szabad politikai agitáció ideje. Együttal pedig *határozott ígéretet* kérünk a kormánytól arra, hogy ezt az időt — egyéb sürgős munkákon kívül — a választójognak olyan demokratikus kiterjesztésére fogja felhasználni, amely megszünteti a mostani vérforraló igazságtalanságokat, úgy hogy az új választást az új törvény alapján összeállított választói névjegyzékkel lehessen megcsinálni. Biztosíthatjuk a kormányt, hogy *a hadviselés érdekében ennél okosabb és hazafiasabb dolgot nem cselelhetnek*; mert a jogfosztás megszüntetése a lövészárkokban levő polgárok százezreire sokkal jobb hatást ténne, mint bármiféle más buzdítás.

II. A törvényhatósági választások el nem halasztása.

Ha az előbb említett javaslat közkívánságnak akar megfelelni, ámbár rosszul: a szóban levő másik javaslatról éppenséggel nem mondhatja a kormány, hogy annak benyújtásával a közóhajnak igyekszik megfelelni, sőt *biztosíthatjuk a kormányt, hogy ezzel a javaslattal egyenesen arculesapja az ország egész munkásságát és a polgárság nagyobb részét*, mert ez a javaslat egyike a legnagyobb igazságtalanságoknak, amelyeket az utóbbi években az ország népével szemben elkövettek.

Ez a javaslat azt mondja ki, hogy az esedékes törvényhatósági képviselőválasztásokat igenis meg kell tartani, még pedig nem is a Tisza-féle, hanem a *regi* választójog alapján, *az 1914. évre szóló választói névjegyzékkel*. Különösen Budapest székesfővárost érinti ez az intézkedés, ahol a folyó év végén kerülne új választás alá a törvényhatósági bizottság fele.

A jogi állapot ebben a pillanatban az, hogy Budapesten törvényhatósági választójoga annak van, aki országgyűlési választó, legalább két éve helyben lakik és

irni-olvasni tud. Miután a Tisza-féle választótörvény ez év március 31-én életbe lépett: Budapesten a törvényhatósági választók névjegyzékét a Tisza-féle törvény alapján készült és 1915-re érvényes országgyűlési választói jegyzékből kellene összeállítani oly módon, hogy aki abban benne foglaltatik, az törvényhatósági választó lesz, ha két évi ittlakását igazolja.

Nyilvánvaló, hogy ez komisz választójog. Hiszen még az országgyűlésinél is szűkebb, pedig Budapesten sem a nemzetiségi mumus nem fenyeget, sem az „éretlenség“ vádja nem állhat meg még oly mértékben sem, mint például Huszton vagy Ópalánkán. Bizonyos tehát, hogyha egy kormány — egy tisztességes kormány — a törvényhatósági és községi választójogot reformálja, akkor ezt Budapestre nézve csak úgy teheti, hogy még az országgyűlésinél is demokratikusabb választójogot biztosít a fővárosnak.

De jól van, a kormány nem ért rá megalkotni az új törvényhatósági és községi választójogot, mert közbejött a háború. (Igaz, hogy például a sajtótörvény helyett nagyon jól megcsinálhatta volna emezt.) És így most a törvényhatósági választásokra az országgyűlési választójog érvényes, de az egy Budapesten — az ország legintelligensebb városában — *szűkített mértékben*. Ez baj. Növeli a bajt, hogy a törvényhatósági választók névjegyzékét Budapesten a közeljövőben kell összeállítani és hogy a jogosultaknak *jelentkezniük* kell a lajstromba való föl vétel végett... *de winesenek itthon*. Azonban mi következik ebből? Semmi más, csak az, hogy ezt a választást is el kell halasztani olyan időre, amikor a jogosultak itthon lesznek és amikor meglesz az agitáció szabadsága. (Az agitáció szabadsága ugyanis itt szintén nélkülözhetetlen.) Erre szükség van, hogy Budapest polgárai, akiknek harctéri hősiességét legilletékesebb személyek táviratokban magasztalták —, amennyiben életben maradnak —, itthon lehessenek és a város jövődó kormányzatába beleszólhassanak. Ugyanis vannak és lesznek erre vonatkozólag szerény kívánságaik, bátorkodnak majd például igazi önkormányzatot, tisztességes lakás- és élelmezési viszonyokat követelni, ugyszintén pazarlástól mentes közigazgatást, modern községi teherviselési rendszert és így tovább. A kormánynak tehát az a kötelessége, hogy ezt lehetővé tegye. Hiszen *ugyanazok az okok, amelyek szükségessé teszik az országgyűlési választások elhalasztását, még inkább szükségessé teszik a törvényhatósági választások elhalasztását és a különbség legfőljebb annyi, hogy míg amott merülhetnek föl alkotmányjogi aggodalmak, addig itt ilyesmiről szó sem lehet.*

Es ilyen körülmények közt előáll a kormány és ahelyett, hogy legelemibb kötelességét teljesitené a főváros lakosságával szemben, **összetöri még azt a nyomoruságos jogot is, amit 1913-ban keservesen megadott, újra törvénybe iktatja a törvénykönyvből már kiradirozott cenzusos választójogot, azt visszacsempészi a Corpus Jurisba mint törvényhatósági és községi választójogot, egyelőre ugyan „csak“ három évre, de sejtteni lehet, hogy milyen szándékkal.**

Mi is az az 1914. évi országgyűlési vá-

megszűnt cenzusos választójog alapján, 1912. évi és már az összeállításakor is legalább harminc százalék erejéig hamis adatokból. Akik 1912-ben megütötték a cenzust, vagy akiket a klikkek beleköltöttek a lajstromba, azoknak jó része már elköltözött, meghalt, egy részük a harctéren van és talán még az ősszel is ott lesz, amikor a választások ideje esik. Ha tehát a kormány javaslatából törvény lesz, akkor Budapest törvényhatósági választása olyan szűk alapon, olyan roppant jogfosztással fog végbemenni, amilyenre a fővárosi törvény megalkotása óta még nem volt eset és lehetőség. És akkor Budapest népe újabb három évre ki lesz szolgáltatva azoknak a klikkeknek, amelyeknek uralma ránk nézve minden irányu kizsákmányolást, lakásinságet, élel miszeruzsorát, szociális érzéketlenséget és más ilyen jókat jelent. A cenzusos választójog és az 1914. évi névjegyzék már történeti lim-lom és most ezt a lim-lomot új életre keltik!?

Kit akar a kormány ilyen módon jutalmazni? Talán azt a sokszor tizezer munkást és kispolgárt, akik a háboruban példátlan hősiességgel ontják a vérüket Magyarorszáért és fővárosáért? Vagy az itthonmaradtakat, akik a távollevőkért szorongva, a százféle uzsora polypkarjai között vergődve, szegény filléreiket tömegesen áldozzák a háború sikerének előmozdítására, a nyomor enyhítésére?... Vagy nem ezeket, hanem az elvetemedett uzsorásokat, akik túltéve magukat a haza érdekein, a főváros érdekein, nemkülönben a tisztességen és emberlességen, nyuznak és fosztogatnak bennünket, ha mindjárt belépusztul is minden és így gyarapítják vagyonukat!?!...

Ha nem ezeknek akarna a Kormány szolgálatot tenni, akkor egyszerűen kimondaná, hogy a törvényhatósági és községi választások is elhalasztatnak arra az időre, amikor már itthon lesznek a budapesti hadtest hősei és megszűnnek a választási agitáció békói.

... Mi, megvalljuk, most tehetetlenek vagyunk a kormánynak káros és vakmerően jogfosztó javaslatával szemben. És tehetetlen a polgárság is: hiszen most minden erőnk az államé és legfőbb kötelességünk akaratumkat és vágyainkat alárendelni a nagy közérdeknek. *A kormány tehát megteheti, hogy újra beiktatja a törvénykönyvbe a cenzusos-választójogot*

De mindennek lesz egyszer vége. És egyszer csak mégis haza jönnek majd a budapesti hősök és fölszabadulnak az itthon leláncolt energiák és akkor vissza fog csinálódni sok minden. De az is áldozatokba, talán nagy áldozatokba fog kerülni... pedig hát nem áldozunk máris eleget?

TELEFON SZAMAINK:

Népszava-könyvkereskedés	József 3-27.
Párttitkárság	József 3-28.
Népszava szerkesztősége	József 3-29.
Népszava szerkesztősége	József 3-30.
Népszava kiadóhivatala	József 3-31.
Népszava-expedició (hajnali fél 2 órától 6 óráig)	József 3-31.
Népszava kiadóhivatala	József 3-32.
Szakszervezeti Tanács	József 9-65.
	József 10-16.